

nelem tanszékén, azt többek között a tudományos diákkör két évtizedes évfordulóján elhangzó előadások, s még hangsúlyozottabban a szombati tudományos ülésszakon elhangzó referátumok illusztrálják, amelyeknek előadói között neves főiskolai oktatókat, levéltárosokat, muzeológusokat találhatunk, akik többek között olyan helytörténeti tárgyú kutatásaikról számolnak be, amelyet annak idején a húszas évek végén Szegedre telepített tanárképző főiskola történelem tanszékén alapoztak meg a délal-földi régióban, s talán – bátran mondhatjuk – országos viszonylatban is.

Marjanucz László

Az Eperjessy Kálmán Tudományos Diákkör megalakulása, célkitűzései

Tanszékünkön 1965-ben alakult meg a Tudományos Diákkör. Alapvető célja, funkciója kapcsolódik névadónk, Eperjessy Kálmán által megteremtett hagyományhoz: a tudós tanárképzés ideáljához. Eredetileg szakköri pályamunkákban adtak számot a legtehetségesebb diákok elméleti és kutatásmethodikai felkészültségükről. Ezek a professzor kutatási témájához kapcsolódó dolgozatok még elsősorban a szakirodalom minél teljesebb és szakszerűbb feltárását jelentették, mivel a hallgatók önálló levéltári kutatására akkoriban nem volt lehetőség. Igényes témaválasztásuk, szakszerű forráselemzésük alapján azonban ezek a munkák hivatkozott forrásai lettek későbbi tanulmányoknak. Ennek a gyakorlatnak köszönhető, hogy a korábbi tudományos igényességű helytörténeti és szakdolgozatok megírásának szakmai, methodikai követelményeit sikerült átmeneti a későbbi tudományos diákkör munkájába.

A régi szakkörökben dolgozó hallgatókat tudatosan választották ki a tanszék tanárai. Csak az arra alkalmas diákok jöhettek számításba, mert a kör lényegében a szakmailag kiváló hallgatók képzésének a színtere volt. Magában egyesítette az egyetemi speciális kollégiumok szakmai, tudományos felkészítő feladatait és a későbbi diákkör tartalmi, módszertani törekvéseit.

Tanszékünk diákkörének tudományos alapjait, szervezeti kereteit ezek a régi szakkörök adták azzal a különbséggel, hogy az új teamek szakmai követelményeit már az önkéntesség alapján szerveződő diákköri mozgalom lehetőségei is meghatározták. A tudatos tanári választásra építő tagtoborzás kiegészült az önkéntes csatlakozás lehetőségével olyan körülmények között, amikor a mozgalom vonzó céljait elfogadó diákokat már nemcsak szükséges kutatásmethodikai felkészültség megfelelő fokára kellett elvezetni, hanem képessé kellett őket tenni egyéni kutatásokon alapuló dolgozatok elkészítésére. Az önkéntesség, bár feltételezte az önismeretet, teljesen mégsem tudta korlátok közé szorítani a megalapozatlan egyéni ambíciókat. Abban,

hogy végül is tanszékünk diákköre hosszú éveken keresztül a főiskola legeredményesebb önképzőkörének számított és számít ma is, szerepet játszott, hogy ragaszkodtunk a korábbi hagyományokhoz, hogy sikerült a kialakult követelmények tartalmi megújítása.

Erre azért volt szükség, mert a diákkör végső soron a tanszék harmadik, az érdeklődő hallgatók által önként vállalt képzési, oktatási formája. A követelményekben megnyilvánuló tartalmi kontinuitáson kívül megőriztük az egykori szakkörök által teremtett tradíciót, hogy tudniillik lehetőség szerint helytörténeti alapú kutatásokat végeztünk. Ugyanakkor a diákkört létrehozó új alapelv szakmai kihívásaihoz igazodott a szervezeti felépítés. A tanár személyéhez, illetve kutatási témájához való egyéni csatlakozás mellett új lehetőségként jelentkezett az önálló hallgatói témaválasztás, a személyes érdeklődésen alapuló kutatási kezdeményezés, amellyel maga a diák kereste meg a szakmailag kompetens szekció vezető-tanárat.

Diákkörünk eredményességének titka éppen itt keresendő, hogy a „bejárattott” témakörök mellett új területeket, új megközelítési módokat, kutatói eljárásokat is felvállalt.

Tanszékünk tudományos diákköri tevékenysége nem változott abból a szempontból, hogy döntően most is már kimunkált témakörök, kutatási irányok tanszéki képviselője köré szerveződik egy-egy szekció munkaközössége. Tudományos eredményeink megalapozásában, a tanszék folyamatosan jó hírnevéért sokat tett a díjnyertes pályamunkák sorozatát produkáló helytörténeti és történeti demográfiai szekció *Kováts Zoltán*, a kortörténeti szekció *Nagy István*, a középkori magyar történeti szekció *Szegfű László* és a kelet-európai művelődéstörténeti szekció *Bezdán Sándor* vezetése alatt.

Az 1985-ig kimutatott statisztikai adatok szerint 72 bemutatott dolgozat, 17 különdíj, 51 helyezés jelzi a diákköri munka színvonalát. Mindez csak úgy volt lehetséges, hogy a témavezető tanárok és diákjaik között valóságos munkatársi kapcsolat alakult ki elsősorban kutatómódszertani egyeztetések, forrásértelmezések területén.

Fontos aláhúzni, hogy a tanszéki vezetés régi és napjainkban is érvényes felfogása az, hogy a diákkör irányítása a tartalmi feltételek biztosításán, a tanárok szakmai felkészítésén keresztül jusson kifejezésre. Az oktatói gárda részbeni megújulásából adódóan újabb szekciókezdemények jöttek létre, mintegy igazolva az eddigi tapasztalatokat, hogy tudniillik főként „hozott”, tudományosan már megalapozott tanári, kutatói tevékenységre települ a diákköri mozgalom.

Változatlan cél mozgatja az újabb szekciók erőfeszítéseit is: hosszas forrásfeltáró, oktatómunka révén: valós értékű, önállóan kimunkált tudományos eredményhez segíteni a hallgatót. Mivel a vizsgálandó területek – a tanárok kialakult tudományos profilja miatt – általában adottak, s ezek, érthető forrástani adottságai révén, inkább helytörténeti irányultságúak mindkét oldalról (a témában jártas tanár, s a munka tudományos jellegét garantáló források oldaláról is), biztosítva van a színvonalas, önálló munkavégzés. A még magasabb színvonal igazából akkor valósulna meg, ha a szekciót irányító tanárok ugyanolyan eséllyel válogathatnák ki az érdeklődő,

tehetséges hallgatókat, amelyen eséllyel ők pályázhatnak az önkéntes oktatási forma tagságáért.

Jelenleg két új diákköri szekció bontogatja szárnyait. Egyik a polgári modernizáció helyi körülményeivel, a demográfiai magatartás, a gazdasági tevékenység és életmód polgári irányú változásaival, a másik a magyar egyháztörténet feltáratlan kérdéseivel foglalkozik. De fellendülőben van tanszékünkön a hódoltság története regionális sajátosságainak kutatása és a magyarság tárgyi néprajzával foglalkozó tudományos tevékenység.

Szeretnénk a tanszék önképzőkori hagyományait minden egyes kutatócsoport szakmai evidenciájává tenni, hogy a tudományos diákkör valóban a tudós tanárképzés pótolhatatlan fóruma legyen. Úgy, ahogy névadónk, Eperjessy Kálmán ezt a szakkörében megvalósította.

